

EIROPAS HARTA DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS ĪSTENOŠANAI PAŠVALDĪBĀS

Harta Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām, apņēmoties izmantot savas pilnvaras un partnerības, lai īstenotu līdztiesību saviem iedzīvotājiem

**Izstrādājusi un veicinājusi
Eiropas Municipalitāšu un Reģionu Padome un tās partneri**

IEVADS

Eiropas harta dzimumu līdztiesības īstenošanai pašvaldībās ir adresēta Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kuras ir aicinātas to parakstīt, publiski apņēmoties īstenot sieviešu un vīriešu līdztiesības principus, un īstenot savā teritorijā Hartā noteiktās saistības.

Lai palīdzētu šo saistību īstenošanā, katra parakstošā institūcija apņemas izstrādāt Vienlīdzības rīcības plānu, kurā norādītas šim nolūkam noteiktās prioritātes, darbības un resursi.

Bez tam, katra parakstošā institūcija apņemas sadarboties ar visām savā teritorijā esošajām institūcijām un organizācijām, lai veicinātu reālas vienlīdzības sasniegšanu praksē.

Harta tika izstrādāta projekta ietvaros (2005-2006), kuru īstenoja **Eiropas Municipālītāšu un Reģionu Padome** kopā ar vairākiem partneriem, kas uzskaitīti zemāk. Projektu saskaņā ar 5. Kopienas Rīcības programmu par dzimumu līdztiesību atbalstīja Eiropas Komisija.

* * * * *

Līdztiesība starp sievietēm un vīriešiem veido ikviena cilvēka pamattiesības, tā ir būtiska ikdienas demokrātijas vērtība. Lai to sasniegtu, šīm tiesībām jābūt ne tikai tiesiski atzītām, bet arī efektīvi realizētām visos dzīves aspektos: politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras.

Par spīti daudziem gadījumiem, kad tiesības formāli atzītas un sasniegts zināms progress, sieviešu un vīriešu līdztiesība ikdienas dzīvē vēl nepastāv. Sievietes un vīrieši ikdienas dzīvē nebauda vienas un tās pašas tiesības. Eksistē sociālās, politiskās ekonomiskās un kultūras nevienlīdzības – piemēram, darba samaksas atšķirības un retāka politiskā pārstāvniecība.

Šī nevienlīdzība ir rezultāts sociālām parādībām, kas balstās uz dažādiem stereotipiem ģimenē, izglītībā, kultūrā, plašsaziņas līdzekļos, darba tirgū, sabiedrības organizācijā. Ir daudz sfēru, kurās iespējams darboties, pieņemot jaunu pieeju un veicot strukturālas izmaiņas.

Būdamas cilvēkiem vistuvāk esošās vadības sfēras, Tā kā vietējās un reģionālās pašvaldības ir iedzīvotājiem vistuvākais valdības līmenis, tām ir vislabākie nosacījumi, lai apkarotu nevienlīdzību un tās izplatību, un veicinātu patiesi egalitāras sabiedrības veidošanos. Pašvaldības, rīkojoties savas kompetences ietvaros un sadarbojoties ar plaša spektra vietējiem politiskajiem spēkiem, var uzņemties veikt konkrētas darbības, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību.

Bez tam, saistībā ar sieviešu un vīriešu līdztiesības tiesību praktisku īstenošanu īpaši svarīgs ir subsidiaritātes princips. Šis princips attiecas uz visiem valdības līmeņiem – Eiropas, nacionālo, reģionālo un vietējo. Lai gan Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir dažāds pienākumu spektrs, tās visas var spēlēt un tām jāspēlē pozitīva loma vienlīdzības veicināšanā tās praktiskajās izpausmēs, kas ietekmē vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīvi.

Vietējo un reģionālo pašvaldību principi ir cieši saistīti ar subsidiaritātes principu. 1985. gada Eiropas Padomes Pašvaldību Harta, kuru parakstījušas lielākā daļa Eiropas valstu, uzsver „*vietējo pašvaldību tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu publisko lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs*”. Tiesību uz vienlīdzību īstenošanai un veicināšanai jābūt pašvaldību darbības idejas pamatā.

Vietējai un reģionālajai demokrātijai jārada iespējas izdarīt atbilstošu izvēli saistībā ar konkrētiem ikdienas dzīves aspektiem, tādiem kā mājokļi, drošība, sabiedriskais transports, darba tirgus vai veselība.

Bez tam sieviešu iesaistīšanās vietējās un reģionālās politikas attīstīšanā un ieviešanā ļauj ņemt vērā viņu dzīves pieredzi, zināšanas un radošās prasmes.

Ja mēs vēlamies dzīvot sabiedrībā, kas balstās uz līdztiesību, ir būtiski, ka vietējās un reģionālās pašvaldības politikas veidošanā, organizācijā un praktiskajā darbībā pilnībā ņem vērā dzimumu dimensiju. Gan mūsdienās, gan nākotnē, patiesa sieviešu un vīriešu vienlīdzība ir arī galvenais priekšnoteikums ekonomiskajai un sociālajai veiksmi - ne tikai Eiropas vai nacionālā līmenī, bet arī reģionos, pilsētās un vietējās kopienās.

* * * * *

Eiropas Municipālītāšu un Reģionu Padome un tās sieviešu komitejas ievēlētie vietējās un reģionālās varas pārstāvji daudzu gadu garumā aktīvi veicinājuši sieviešu un vīriešu līdztiesību vietējā un reģionālā līmenī. 2005.gadā CEMR (Eiropas Municipālītāšu un Reģionu Padome) ieviesa konkrētu veicināšanas instrumentu Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām: pilsēta līdztiesībai. Apzinot labās prakses piemērus Eiropas pilsētās un pašvaldībās, “pilsēta līdztiesībai” piedāvā metodoloģiju sieviešu un vīriešu līdztiesības politikas īstenošanai vietējā un reģionālā līmenī. Uz šo darbu balstīta arī šī Harta.

Vietējo un reģionālo pašvaldību loma dzimumu līdztiesības veicināšanā tika apstiprināta IULA (Vietējo pašvaldību starptautiskā apvienība) Vispasaules deklarācijā par „sievietēm pašvaldībās”, kas tika pieņemta 1998.gadā. Jaunā vispasaules organizācija - Apvienotās pilsētas un pašvaldības - sieviešu un vīriešu līdztiesības izvirzījusi par vienu no saviem galvenajiem mērķiem.

PREAMBULA

Eiropas Municipālītāšu un Reģionu Padome (CEMR), pārstāvot Eiropas pašvaldības, sadarbībā ar sekojošiem partneriem:

Bulgārijas Republikas Nacionālā Municipalitāšu Asociāciju

Kipras Municipalitāšu savienību

Čehijas Republikas Pilsētu un pašvaldību savienību (SMO CR)

Somijas Pašvaldību savienību

CEMR Francijas nodaļu (AFCCRE)

CEMR Vācijas nodaļu (RGRE)

Grieķijas Centrālo pašvaldību savienību (KEDKE)

Ungārijas Nacionālo pašvaldību asociāciju (TÖOSZ)

CEMR Itālijas nodaļu (AICCRE)

Toskānas AICCRE federāciju

Luksemburgas pilsētu un municipalitāšu asociāciju (SYVICOL)

Polijas Pilsētu asociāciju (ZMP)

Spānijas Provinču un municipalitāšu federāciju (FEMP)

Basku Municipalitāšu asociāciju (EUDEL)

Vīnes pilsētu

Saint Jean de la Ruelle pilsētu

Frankfurtes pie Mainas pilsētu

Kartagenas pilsētu

Valensijas pilsētu

Belfort-Montbéliard Laika plānošanas un mobilitātes aģentūra

Vietējo un reģionālo pašvaldību Eiropas - Vidusjūras partnerības pastāvīgā komiteja (COPPEM)

Atgādinot, ka Eiropas Kopiena un Savienība ir dibinātas, balstoties uz pamattiesībām un brīvībām, tai skaitā sieviešu un vīriešu līdztiesības veicināšanu, un ka Eiropas likumdošana ir bijis pamats šajā jomā sasniegtajam progresam Eiropā;

Atgādinot par Apvienoto Nāciju starptautisko cilvēktiesību tiesisko ietvaru, jo īpaši Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un 1979. gadā pieņemto Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu;

Uzsverot Eiropas Padomes nozīmīgo ieguldījumu sieviešu un vīriešu līdztiesības un pašvaldību attīstības veicināšanā;

Uzskatot, ka sieviešu un vīriešu vienlīdzība nozīmē vēlmi veikt pasākumus, kas ietver trīs savstarpēji papildinošus aspektus, proti, tiešās nevienlīdzības novēršanu, netiešās nevienlīdzības izskaušanu, un tādas politiskās, tiesiskās un sociālās vides radīšanu, kas veicinātu egalitāras (egalitārs - tāds, kas atzīst principu, ka visiem cilvēkiem jādod vienādas tiesības un iespējas) demokrātijas attīstību;

Atzīstot pastāvošās pretrunas starp tiesību uz vienlīdzību *de jure* atzīšanu un to reālu un efektīvu īstenošanu;

Uzskatot, ka Eiropā vietējās un reģionālās pašvaldības spēlē, un tām ir jāspēlē, nozīmīga loma, saviem pilsoņiem un iedzīvotājiem nodrošinot tiesības uz vienlīdzību, īpaši starp sievietēm un vīriešiem, visās savas atbildības jomās;

Uzskatot, ka līdzsvarota sieviešu un vīriešu līdzdalība un pārstāvniecība lēmumu pieņemšanā un vadošajos amatos ir būtisks demokrātijas nosacījums;

Iedvesmojoties darbībai jo īpaši no 1979. gada Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu, 1995. gada ANO Pekinas deklarācijas un Pekinas Rīcības platformas, un Ģenerālās Asamblejas 23. Īpašās sesijas 2000.gadā rezolūcijām (Pekina +5), Eiropas Savienības Pamattiesību hartas, Padomes 1996.gada decembra Rekomendācijām par līdzsvarotu sieviešu un vīriešu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā un 1998. gada Vispasaules starptautiskās pašvaldību savienības deklarācijas par sievietēm pašvaldībās;

Vēloties atzīmēt divdesmit piekto gadskārtu kopš 1981. gada septembrī stājās spēkā ANO Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu;

ir izstrādājusi šo Eiropas Hartu dzimumu līdztiesības īstenošanai pašvaldībās projektu, un aicina Eiropas vietējās un reģionālās pašvaldības šo Hartu parakstīt un īstenot.

I DAĻA

PAMATPRINCIPI

Šīs Eiropas Hartas dzimumu līdztiesības īstenošanai pašvaldībās parakstītāji par darbības pamatprincipiem atzīst sekojošos:

1. Līdztiesība starp vīriešiem un sievietēm veidot pamattiesības

Šīs tiesības pašvaldībām jāievieš visās savas atbildības jomās, tai skaitā tām ir pienākums novērst jebkādas, tiešas vai netiešas, diskriminācijas formas.

2. Lai nodrošinātu līdztiesību starp sievietēm un vīriešiem, jārisina daudzējādas diskriminācijas un atrašanās neizdevīgā stāvoklī jautājumi

Risinot jautājumu par līdztiesības starp sievietēm un vīriešiem, jāņem vērā daudzējādā diskriminācija un atrašanās neizdevīgā stāvoklī, kas bez dzimuma atšķirībām balstīta arī uz rasi, ādas krāsu, etnisko un sociālo izcelsmi, ģenētiskajām īpatnībām, valodu, reliģiju vai ticību, politisko vai jebkāda cita veida pārliecību, piederību nacionālajām minoritātēm, īpašumu, izcelšanos, invaliditāti, vecumu, seksuālo orientāciju vai sociālekonomisko statusu.

3. Vīriešu un sieviešu vienlīdzīga piedalīšanās lēmumu pieņemšanā ir demokrātiskas sabiedrības priekšnoteikums.

Tiesības uz sieviešu un vīriešu līdztiesību pieprasa, lai pašvaldības veic visus nepieciešamos pasākumus un pieņem visas atbilstošās stratēģijas, kas veicinātu līdzsvarotu sieviešu un vīriešu pārstāvniecību un līdzdalību visās lēmumu pieņemšanas jomās.

4. Ar dzimumu saistīto stereotipu izskaušana ir priekšnoteikums līdztiesības starp sievietēm un vīriešiem sasniegšanā.

Pašvaldībām jāveicina ar dzimumu saistīto stereotipu un šķēršļu, uz kuriem balstīts sieviešu nevienlīdzīgais statuss un apstākļi un kas rada pamatu nevienlīdzīgai sieviešu un vīriešu lomas politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras jomā novērtēšanā izskaušana.

5. Lai sekmētu vīriešu un sieviešu līdztiesību, dzimumu līdztiesības principus nepieciešams iekļaut visās pašvaldību aktivitātēs

Izstrādājot politiku, metodes un instrumentus, kas ietekmē vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīvi – piemēram, izmantojot “gender mainstreaming”¹ un “gender budgeting”² tehnikas – jāņem vērā dzimumu līdztiesības principi. Šim nolūkam jāanalizē un jāņem vērā sieviešu pieredze sociālajā dzīvē, tai skaitā viņu dzīves un darba apstākļi.

6. Rīcības plāni un programmas, kam piesaistīti atbilstoši resursi, ir nepieciešamie instrumenti, kas uzlabotu sieviešu un vīriešu līdztiesību

Pašvaldībā jāizstrādā līdztiesības rīcības plāni un programmas, paredzot to īstenošanai nepieciešamos finansiālos un cilvēku resursus.

Uz šiem principiem balstās Hartas III daļa.

---

¹ *Gender Mainstreaming: In July 1997, the United Nations Economic and Social Council (ECOSOC) defined the concept of gender mainstreaming as follows: "Mainstreaming a gender perspective is the process of assessing the implications for women and men of any planned action, including legislation, policies or programmes, in any area and at all levels. It is a strategy for making the concerns and experiences of women as well as of men an integral part of the design, implementation, monitoring and evaluation of policies and programmes in all political, economic and societal spheres, so that women and men benefit equally, and inequality is not perpetuated. The ultimate goal of mainstreaming is to achieve gender equality."*

² *Gender Budgeting: "Gender budgeting is an application of gender mainstreaming in the budgetary process. It means a gender-based assessment of budgets, incorporating a gender perspective at all levels of the budgetary process and restructuring revenues and expenditures in order to promote gender equality."*

II DAĻA

HARTAS UN TĀS SAISTĪBU IEVIEŠANA

Lai īstenotu šīs Hartas nosacījumus, Parakstītājs uzņemas spert sekojošus soļus:

- (1) Ikviens šīs Hartas Parakstītājs noteiktā laika periodā (ne ilgāk kā divi gadi) pēc Hartas parakstīšanas izstrādās un pieņems un vēlāk īsteno Līdztiesības rīcības plānu.
- (2) Līdztiesības rīcības plānā tiks noteikti Parakstītāja mērķi un prioritātes, plānotie pasākumi un resursi, kas tiks piešķirti Hartas un tās saistību īstenošanai. Plāns iekļaus arī piedāvāto īstenošanas grafiku. Ja Parakstītājs jau ir izstrādājis Līdztiesības rīcības plānu, šis plāns tiks pārskatīts, lai pārliecinātos, vai tas aptver visus šīs Hartas svarīgākos jautājumus.
- (3) Katrs Parakstītājs pirms Līdztiesības rīcības plāna pieņemšanas konsultēsies, savukārt, pēc plāna pieņemšanas to izplatīs. Tāpat arī regulāri tiks publiski ziņots par Plāna īstenošanā sasniegto progresu.
- (4) Katrs Parakstītājs pārstrādās savu Līdztiesības rīcības plānu, ja to prasīs apstākļi, un izstrādās tālāko Plānu katram nākamajam periodam.
- (5) Katrs Parakstītājs apņemas ieviest atbilstošu novērtēšanas sistēmu, kas tiks izveidota, lai novērtētu šīs Hartas īstenošanas progresu un lai palīdzētu vietējām un reģionālajām pašvaldībām Eiropā mācīties vienai no otras par efektīviem veidiem, kā panākt lielāku līdztiesību starp sievietēm un vīriešiem. Šim nolūkam būs pieejami Līdztiesības Rīcības plāni un attiecīgie publiskie materiāli.
- (6) Katrs Parakstītājs informēs Eiropas Municipālītāšu un Reģionu Padomi, rakstiski paziņojot par Hartas parakstīšanu, norādot parakstīšanas datumu, kā arī kontaktinformāciju nākotnes sadarbībai saistībā ar Hartu.

III DAĻA

DEMOKRĀTISKĀ ATBILDĪBA

1.pants

- (1) Parakstītājs atzīst, ka tiesības uz sieviešu un vīriešu līdztiesību ir fundamentāls demokrātijas priekšnoteikums un ka demokrātiskā sabiedrībā nedrīkst ignorēt sieviešu zināšanas, iemaņas, pieredzi un radošās spējas. Šajā nolūkā pēc līdztiesības principiem jānodrošina dažāda vecuma sieviešu ar dažādu pagātni iekļaušana, pārstāvniecība un iesaistīšana visās politisko un sabiedrisko lēmumu pieņemšanas sfērās.
- (2) Parakstītājs kā demokrātiski ievēlēta institūcija, kas atbildīga par attiecīgās teritorijas attīstību un tās iedzīvotāju labklājību, apņemas veicināt un uzlabot šo tiesību praktisku īstenošanu visās darbības jomās – kā vietējās kopienas demokrātisks līderis, pakalpojumu sniedzējs un valdības iestādes vadītājs, plānotājs un regulētājs, kā arī kā darba devējs.

POLITISKĀ LOMA

2.pants – Politiskā pārstāvniecība

- (1) Parakstītājs atzīst sieviešu vienlīdzīgas tiesības balsot un kandidēt vēlēšanās, kā arī ieņemt vēlētu amatu.
- (2) Parakstītājs atzīst sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības piedalīties politikas formulēšanā un īstenošanā, ieņemt valsts pārvaldes amatus un pildīt sabiedriskas funkcijas visos pārvaldes līmeņos.
- (3) Parakstītājs atzīst līdzsvarotas pārstāvniecības visās vēlētajās un valsts lēmumu pieņemšanas institūcijās principu.
- (4) Parakstītājs apņemas veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai veicinātu iepriekš minēto tiesību un principu īstenošanu, tai skaitā:
  - iedrošināt sievietes reģistrēties balsošanai, izmantot savas balsstiesības un kandidēt uz valsts pārvaldes amatiem

- iedrošināt politiskās partijas un grupas pieņemt un īstenot sieviešu un vīriešu līdzsvarotas pārstāvniecības principu
  - šādā nolūkā iedrošināt politiskās partijas un grupas spert visus likumīgos soļus, tai skaitā nosakot kvotas, kur tas nepieciešams, lai palielinātu sieviešu skaitu, kuras izraudzītas par kandidātiem un vēlāk ievēlētas
  - regulēt savu darbību un vadības standartus, lai potenciālos kandidātus un ievēlētos pārstāvjus neatrunātu stereotipiskas uzvedības un runas formas vai uzmākšanās
  - īstenot pasākumus, kas ļautu ievēlētajiem pārstāvjiem saskaņot savu privāto, profesionālo un sabiedrisko dzīvi, piemēram, nodrošinot, ka darba grafiki, darba metodes un apgādājamo aprūpes iespējas ļauj visiem ievēlētajiem pārstāvjiem pilnvērtīgi piedalīties.
- (5) Parakstītājs apņemas veicināt un ieviest līdzsvarotas pārstāvniecības principu savās lēmumu pieņemšanas un padomdevēju institūcijās, kā arī pārstāvniecībās citās institūcijās.

Tomēr situācijās, kur vietējās varas iestādēs sievietes un vīrieši nav vienlīdzīgi pārstāvētas, balstoties uz nosacījumiem, kas ir ne mazāk labvēlīgi mazāk pārstāvētajam dzimumam kā līdz šim, tiks īstenots iepriekš minētais.

- (6) Bez tam Parakstītājs apņemas nodrošināt, ka nevienam valsts vai politiskajam amatam, kurā tiek iecelts vai ievēlēts pārstāvis, principā vai praksē nav noteikti ierobežojumi vai tie stereotipiskas attieksmes dēļ netiek uzskatīti par tipiskiem vienam no dzimumiem.

3. pants – Iesaistīšanās politiskajā un sabiedriskajā dzīvē

- (1) Parakstītājs atzīst, ka pilsoņu tiesības piedalīties sabiedrisko procesu vadīšanā ir demokrātijas pamatprincips, un sievietēm un vīriešiem ir tiesības vienlīdzīgi piedalīties sava reģiona, pašvaldības un vietējās kopienas vadīšanā un sabiedriskajā dzīvē.
- (2) Attiecībā uz dažādām publiskās līdzdalības formām, piemēram, caur konsultatīvo komiteju, e-līdzdalības vai līdzdalības plānošanas pasākumiem, Parakstītājs apņemas nodrošināt, ka sievietes un vīrieši ir spējīgi vienlīdzīgi piedalīties praksē. Ja spēkā esošie līdzdalības veidi nenoved pie šādas vienlīdzības, Parakstītājs apņemas izstrādāt un pārbaudīt jaunas metodes.
- (3) Parakstītājs apņemas veicināt visu sabiedrības slāņu sieviešu un vīriešu aktīvu līdzdalību politiskajā un sabiedriskajā dzīvē, īpaši sieviešu un vīriešu no minoritāšu grupām, kuras citādi varētu tikt atstumtas.

4.pants – Līdztiesības principu atzīšana

- (1) Parakstītājs kā demokrātisks līderis un savas kopienas un teritorijas pārstāvis publiski apņemas ievērot sieviešu un vīriešu līdztiesības principus vietējās varas līmenī, tai skaitā:
  - paziņot par šīs Hartas parakstīšanu, kam seko debates un tās pieņemšana augstākajā pārstāvniecības institūcijā
  - apņemties pildīt šīs Hartas saistības un regulāri publiski ziņot par Līdztiesības rīcības plāna īstenošanas progresu
  - apņemties stingri ievērot un aizstāvēt labas rīcības standartus saistībā ar dzimumu līdztiesību.
- (2) Parakstītājs izmantos savas demokrātiskās pilnvaras, lai iedrošinātu citas politiskās un valsts institūcijas un privātās institūcijas, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas rīkoties, lai praksē nodrošinātu sieviešu un vīriešu tiesības uz līdztiesību.

5.pants – Darbs ar partneriem līdztiesības veicināšanā

- (1) Parakstītājs apņemas sadarboties ar visiem saviem partneriem no valsts un privātā sektora, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai šajā jomā veicinātu lielāku sieviešu un vīriešu līdztiesību visos dzīves aspektos. Parakstītājs jo īpaši šajā nolūkā centīsies sadarboties ar saviem sociālajiem partneriem.
- (2) Izstrādājot un pārskatot Līdztiesības rīcības plānus, kā arī risinot citus svarīgus ar vienlīdzību saistītos jautājumus, Parakstītājs konsultēsies ar savām partnerinstitūcijām un organizācijām, tai skaitā saviem sociālajiem partneriem.

6. pants – Stereotipu novēršana

- (1) Parakstītājs apņemas vērsties pret un, cik tas iespējams, novērst aizspriedumus un tādas darbības un valodas vai tēlu izmantošanu, kas balstās uz kāda no divu dzimumu pārākuma vai pakļautības ideju vai uz stereotipisku lomu sadalījumu starp sievietēm un vīriešiem.
- (2) Šim nolūkam Parakstītājs nodrošinās, ka tā publiskās un ārējās komunikācijas ir pilnīgā saskaņā ar šīm saistībām un tās veicina pozitīvu dzimumu tēlu radīšanu un piemērus.

- (3) Parakstītājs ar apmācību un citu līdzekļu palīdzību arī palīdzēs saviem darbiniekiem identificēt un novērst stereotipisku attieksmi un uzvedību, kā arī šajā ziņā regulēt uzvedības standartus.
- (4) Parakstītājs organizēs kampaņas un aktivitātes, lai pievērstu uzmanību tam, ka dzimumu stereotipi kaitē sieviešu un vīriešu vienlīdzības sasniegšanai.

7.pants – Laba pārvalde un konsultācijas

- (1) Parakstītājs atzīst sieviešu un vīriešu tiesības uz to, lai viņu jautājumi tiktu risināti vienlīdzīgi, objektīvi un laicīgi, ieskaitot:
  - Tiesības tikt uzklausītiem, pirms tiek pieņemts jebkurš lēmums, kam var būt negatīva ietekme
  - Iestādes pienākumu pamatot savus pieņemtus lēmumus
  - Tiesības uz informāciju saistībā ar jautājumiem, kas tos ietekmē.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka, savas kompetences ietvaros, politikas un lēmumu pieņemšanas kvalitāte drīzāk var tikt uzlabota tad, ja personām, kas varētu tikt ietekmētas, sākotnējā stadijā ir iespēja saņemt konsultācijas, turklāt ir svarīgi, ka sievietēm un vīriešiem praksē tiek nodrošināta vienlīdzīga pieeja svarīgai informācijai un vienlīdzīgas iespējas uz to atbildēt.
- (3) Parakstītājs, kur nepieciešams, apņemas spert sekojošus soļus:
  - Nodrošināt, ka, sniedzot informāciju, tiek ņemtas vērā sieviešu un vīriešu vajadzības, tai skaitā attiecīga piekļuve informācijas un komunikāciju tehnoloģijām
  - Nodrošināt, ka gadījumos, kad notiek konsultācijas, tiem, kuru viedokļi citādi tiek uzklausīti vismazāk, ir iespēja vienlīdzīgi piedalīties konsultāciju procesā, un ka tiek veiktas likumīgas pozitīvas darbības, lai to nodrošinātu
  - Kur tas nepieciešams, nodrošināt atsevišķas konsultācijas sievietēm.

LĪDZTIESĪBAS VISPĀRĒJAIS IETVARS

8.pants – Vispārējās saistības

- (1) Parakstītājs savas kompetences ietvaros atzīst, ievēro un veicina tiesības uz sieviešu un vīriešu līdztiesības principus un apkaro ar dzimumu saistīto atrašanos neizdevīgā stāvoklī un diskrimināciju.
- (2) Šajā Hartā noteiktās saistības attiecas uz Parakstītāju tikai tādā gadījumā, ja tās vai to saistītie aspekti ietilpst Parakstītāja juridiskajās pilnvarās.

9.pants – Dzimumu situācijas novērtēšana

- (1) Parakstītājs saistībā ar katru savu kompetences sfēru apņemas veikt dzimumu situācijas novērtēšanu, kā noteikts šajā pantā.
- (2) Šim nolūkam Parakstītājs apņemas izstrādāt programmu dzimumu situācijas novērtējuma īstenošanai saskaņā ar savām prioritātēm, resursiem un noteikto laiku, kas tiks iekļauta vai ņemta vērā Vienlīdzības Rīcības plānā.
- (3) Dzimumu situācijas novērtēšanai jāietver, ja nepieciešams, sekojoši soļi:
  - Esošās politikas, procedūru, praktisko pasākumu, lietošanas veida un daudzuma pārskatīšana, lai novērtētu, vai tās palīdz atklāt jebkāda veida netaisnīgu diskrimināciju, vai tās ir balstītas uz dzimumu stereotipiem un vai tajās pienācīgi ņemtas vērā visas sievietēm un vīriešiem raksturīgās vajadzības
  - Resursu, finanšu un citu, sadalījuma pārskatīšana nolūkā sasniegt iepriekš minētos mērķus
  - Prioritāšu un mērķu identificēšana, lai risinātu šo pārskatu rezultātā identificētos jautājumus un ieviestu redzamus uzlabojumus pakalpojumu sniegšanā
  - Visu nozīmīgo priekšlikumu izvērtēšana sākuma stadijā, lai izstrādātu jaunu vai grozītu esošo politiku, procedūras un resursu sadalījumu, nolūkā identificēt to potenciālo ietekmi uz sievietēm un vīriešiem un pieņemt galīgo lēmumu, balstoties uz šo vērtējumu.
  - Personu, kuras saskaras ar daudzējādu diskrimināciju vai atrašanos neizdevīgā stāvoklī, vajadzību un interešu ievērošana.

10. pants – Daudzējāda diskriminācija vai atrašanās neizdevīgā stāvoklī

- (1) Parakstītājs atzīst, ka diskriminācija jebkādu iemeslu, tādu kā dzimums, rase, etniskā vai sociālā izcelsme, ģenētiskās īpatnības, valoda, reliģija vai ticība, politiskā vai jebkāda cita veida pārliecība, piederība nacionālajai minoritātei, īpašums, izcelsme, invaliditāte, vecumu vai seksuālā orientācija, dēļ ir aizliegta.
- (2) Parakstītājs tālāk atzīst, ka par spīti šim aizliegumam daudzas sievietes un vīrieši cieš no daudzējādas diskriminācijas vai atrašanās neizdevīgā stāvoklī, tai skaitā sociālekonomiski neizdevīgā stāvoklī, kas tiešā veidā ietekmē viņu spēju realizēt citas tiesības, kuras noteiktas un uz kurām atsaucas šī Harta.
- (3) Parakstītājs apņemas savas kompetences ietvaros veikt visas nepieciešamās darbības, lai apkarotu daudzējādu diskrimināciju vai atrašanos neizdevīgā stāvoklī efektus, tai skaitā:
  - Nodrošināt, ka jautājumi par diskrimināciju un neizdevīgu stāvokli tiek iekļauti Līdztiesības rīcības plānā un dzimumu situācijas izvērtēšanā.
  - Nodrošināt, ka diskriminācijas un neizdevīga stāvokļa radītās problēmas tiek ņemtas vērā, īstenojot darbības vai pasākumus saskaņā ar citiem šīs Hartas punktiem
  - Rīkot sabiedrības informēšanas kampaņas, lai cīnītos ar stereotipiem un veicinātu vienlīdzīgu izturēšanos pret tām sievietēm un vīriešiem, kuri var ciest no daudzējādas diskriminācijas vai neizdevīga stāvokļa
  - Veikt speciālus pasākumus, lai apmierinātu ieceroto sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības.

DARBA DEVĒJA LOMA

11.pants

- (1) Parakstītājs kā darba devējs atzīst sieviešu un vīriešu tiesības uz vienlīdzību visās nodarbinātības jomās, tai skaitā darba organizāciju un darba apstākļus.
- (2) Parakstītājs atzīst tiesības saskaņot profesionālo, sociālo un privāto dzīvi un tiesības uz cieņu un drošību darba vietā.

(3) Parakstītājs apņemas veikt visus nepieciešamos pasākumus, ieskaitot pozitīvas darbības savu juridisko pilnvaru ietvaros, lai veicinātu augstāk minēto tiesību īstenošanu.

(4) (3) punktā minētie pasākumi ietver sekojošo:

(a) attiecīgās politikas un procedūru, kas saistītas ar nodarbinātību, pārskatīšana un Līdztiesības rīcības plāna nodarbinātības sadaļas attīstīšana un īstenošana, lai risinātu nevienlīdzības jautājumus noteiktā laika posmā, citu starpā aptverot:

- Vienlīdzīgu darba samaksu, ieskaitot vienlīdzīgu samaksu par vienlīdz vērtīgu darbu
- Pasākumus, lai pārskatītu atalgojumus, atlīdzības, algu sistēmas un pensijas
- Pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgu un caurspīdīgu amatā paaugstināšanas sistēmu un karjeras attīstības iespējas
- Pasākumus, lai nodrošinātu līdzsvarotu sieviešu un vīriešu pārstāvniecību visos līmeņos, īpaši lai risinātu jebkādas nelīdzsvarotības jautājumus augstākajos pārvaldes līmeņos
- Pasākumus, lai cīnītos ar jebkādu segregāciju, kas balstīta uz dzimumu atšķirībām, un iedrošinātu darba ņēmējus akceptēt netradicionālās nodarbinātības formas
- Pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgu darbinieku vervēšanu
- Pasākumus, lai nodrošinātu atbilstošus, veselīgus un drošus darba apstākļus
- Procedūras konsultācijām ar darbiniekiem un to arodbiedrībām, nodrošinot līdzsvarotu sieviešu un vīriešu vai jebkuru konsultāciju vai sarunu grupas līdzdalību

(b) Vēršanās pret seksuālo uzmākšanos darba vietā, skaidri paziņojot, ka šāda uzvedība ir nepieņemama, palīdzot upuriem, ieviešot un īstenojot caurspīdīgu politiku, lai cīnītos ar vainīgajiem, un pievērstu uzmanību šim jautājumam;

(c) Virzīšanās uz tādu darbaspēku visos organizācijas līmeņos, kas atspoguļotu vietējo iedzīvotāju sociālo, ekonomisko un kultūras daudzveidību;

(d) Profesionālās, sociālās un privātās dzīves saskaņošanas atbalstīšana:

- Ieviešot politiku, kas pieļauj, kur tas nepieciešams, darba laika piemērošanu un pasākumus, kas ļautu darbiniekiem aprūpēt apgādājamus

- Iedrošinot vīriešus izmantot savas tiesības uz atvaļinājumu apgādājamo kopšanai.

VALSTS PASŪTĪJUMS UN LĪGUMI

12.pants

- (1) Parakstītājs atzīst, ka, pildot savus uzdevumus un pienākumus saistībā ar valsts pasūtījumu, tai skaitā līgumiem par preču piegādi, pakalpojumu sniegšanu vai darbu veikšanu, tā pienākums ir veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka šī atbildība ir īpaši nozīmīga gadījumos, kad ar citu juridisku personu tiek slēgts līgums par sabiedrībai nozīmīgu pakalpojumu sniegšanu, par kuru saskaņā ar likumu ir atbildīgs Parakstītājs. Šādos gadījumos Parakstītājs nodrošinās, ka juridiskajai personai, kas uzvar konkursā (neatkarīgi no tās īpašumtiesību veida), ir tāds pats pienākums nodrošināt vai veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību, kā to būtu darījis Parakstītājs, ja tas būtu tiešais pakalpojuma sniedzējs.
- (3) Parakstītājs tālāk apņemas, kur tas uzskata par nepieciešamu, īstenot sekojošus soļus:
  - (a) katrā nozīmīgā līgumā ņemt vērā dzimumu līdztiesības principus un veicināt to likumīgu īstenošanu;
  - (b) nodrošināt, ka līgumu specifikācijās tiek ņemti vērā dzimumu vienlīdzības mērķi;
  - (c) nodrošināt, ka citos attiecīgā līguma nosacījumos un apstākļos ņemti vērā un atspoguļoti šie mērķi;
  - (d) izmantot Eiropas Savienības valsts pasūtījuma likumdošanas sniegtās iespējas, lai izstrādātu darbības nosacījumus atbilstoši sociālajiem apstākļiem;
  - (e) likt saviem darbiniekiem vai padomniekiem būt atbildīgiem par valsts iepirkuma uzdevumiem un dzimumu līdztiesības principu ievērošanu, ieskaitot apmācības šajā jomā;
  - (f) nodrošināt, ka galvenā līguma nosacījumi ietver prasību arī pārējiem ar līgumu slēgšanu saistītajiem pildīt dzimumu līdztiesības veicināšanas saistības.

PAKALPOJUMU SNIEDZĒJA LOMA

13.pants – Izglītība un mūžizglītība

- (1) Parakstītājs atzīst ikvienas personas tiesības uz izglītību un ikviena tiesības iegūt profesionālo un mūžizglītību. Parakstītājs atzīst izglītības vitāli svarīgo lomu visos dzīves posmos, nodrošinot pilnīgu iespēju vienlīdzību, sniedzot dzīvei un darbam svarīgas prasmes un radot jaunas iespējas profesionālās un arodizglītības attīstībai.
- (2) Parakstītājs savas kompetences ietvaros apņemas vīriešiem un sievietēm, zēniem un meitenēm nodrošināt vai veicināt vienlīdzīgu pieeju izglītībai un profesionālajai apmācībai.
- (3) Parakstītājs atzīst nepieciešamību izskaust jebkādus stereotipiskus priekšstatus par sievietēm un vīriešiem lomu jebkurā izglītības formā. Lai to paveiktu, Parakstītājs apņemas veikt vai veicināt, ja nepieciešams, sekojošus pasākumus:
  - Skolu un citu izglītības programmu un mācīšanas metožu materiālu pārskatīšana, lai pārlicinātos, ka tajos netiek pieļauta stereotipiska attieksme un rīcība.
  - Apņemšanās veikt konkrētas darbības, lai atbalstītu netradicionālas karjeras izvēli.
  - Tādu tematu, kas uzsver sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgas piedalīšanās demokrātijas procesos nozīmību, iekļaušana pilsoniskās izglītības un izglītošanas par pilsonību programmās.
- (4) Parakstītājs atzīst, ka veids, kādā tiek pārvaldītas skolas un citas izglītības iestādes, rāda svarīgu piemēru bērniem un jauniešiem. Tādēļ tas apņemas veicināt līdzsvarotu sievietēm un vīriešiem pārstāvētību visos izglītības vadības un pārvaldes līmeņos.

14.pants – Veselība

- (1) Parakstītājs atzīst ikviena tiesības uz augsta līmeņa fizisko un garīgo veselību un apstiprina, ka sievietēm un vīriešiem piekļuve augstas kvalitātes veselības aprūpei un medicīniskajiem pakalpojumiem un veselības profilaksei ir ļoti svarīgs priekšnoteikums šo tiesību īstenošanā.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka nodrošinot sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgas tiesības uz labu veselību un medicīnas un veselības aprūpes pakalpojumiem, jāņem vērā viņu dažādās vajadzības. Parakstītājs turklāt atzīst, ka šīs vajadzības izriet ne tikai no bioloģiskām atšķirībām, bet arī no atšķirībām dzīves un darba apstākļos, kā arī stereotipiskas attieksmes un pieņēmumiem.

(3) Parakstītājs apņemas savas kompetences ietvaros veikt visas nepieciešamās darbības, lai veicināt un nodrošināt visaugstākā līmeņa veselības aprūpi saviem iedzīvotājiem. Šim nolūkam Parakstītājs apņemas veikt vai veicināt, kur tas nepieciešams, sekojošu pasākumus:

- Iekļaut uz dzimumu līdztiesību balstītu pieeju veselības aizsardzības un medicīniskās palīdzības plānošanā, resursu sadalījumā un pakalpojumu sniegšanā.
- Nodrošināt, ka veselības veicināšanas pasākumos, tai skaitā tajos, kas virzīti uz veselīga uztura un fizisku nodarbību nozīmi, tiek ņemtas vērā sieviešu un vīriešu atšķirīgās vajadzības
- Nodrošināt, ka veselības aprūpes darbinieki, tai skaitā tie, kas iesaistīti veselības veicināšanā, apzinās veidus, kādos dzimums ietekmē veselības aizsardzību un medicīnisko aprūpi, un ņem vērā sieviešu un vīriešu atšķirīgo pieredzi.
- Nodrošināt sievietēm un vīriešiem pieeju atbilstoši informācijai par veselību.

15.pants – Sociālā palīdzība un pakalpojumi

(1) Parakstītājs atzīst, ka ikvienam ir tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem un nepieciešamības gadījumā - sociālo palīdzību.

(3) Parakstītājs atzīst, ka sievietēm un vīriešiem ir dažādas vajadzības, kas var izrietēt no atšķirībām viņu sociālajos un ekonomiskajos apstākļos, kā arī citiem faktoriem. Tādēļ lai nodrošinātu sievietēm un vīriešiem vienlīdzīgu pieeju sociālajai aprūpei un sociālajiem pakalpojumiem, Parakstītājs veiks visus nepieciešamos pasākumus nolūkā:

- Iekļaut uz dzimumu līdztiesību balstītu pieeju sociālās aprūpes pakalpojumu plānošanā, resursu sadalījumā un pakalpojumu sniegšanā
- Nodrošināt, ka sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistītie apzinās veidus, kādos dzimums ietekmē šos pakalpojumus, un ņem vērā sieviešu un vīriešu atšķirīgo pieredzi.

16.pants – Bērnu aprūpe

(1) Parakstītājs atzīst, ka labas kvalitātes, īstenojama bērnu aprūpe, kas pieejama visiem vecākiem un aprūpētājiem, neatkarīgi no viņu finansiālās situācijas, spēlē nozīmīgu lomu, lai veicinātu patiesu vienlīdzību starp vīriešiem un sievietēm un ļautu tiem saskaņo savu profesionālo, sabiedrisko un privāto dzīvi. Parakstītājs turklāt atzīst

šādas bērnu aprūpes ieguldījumu ekonomiskajā un sociālajā dzīvē vietējai kopienai un sabiedrībai kopumā.

- (2) Parakstītājs tiešā veidā vai ar citu pakalpojumu sniedzēju palīdzību apņemas nodrošināt un veicināt šādu bērnu aprūpi kā vienu no savām prioritātēm. Turklāt tas apņemas iedrošināt arī citus sniegt šādu bērnu aprūpi, tai skaitā atbalstīt bērnu aprūpes sniegšanu no vietējo darba devēju puses.
- (3) Parakstītājs tālāk atzīst, ka bērnu audzināšanai nepieciešama atbildības dalīšana starp vīriešiem un sievietēm, kā arī sabiedrību kopumā, un apņemas cīnīties ar dzimumu stereotipiem, saskaņā ar kuriem bērnu audzināšana tiek uzskatīta par galvenokārt sievietes uzdevumu un pienākumu.

17.pants – Citu apgādājamo aprūpe

- (1) Parakstītājs atzīst, ka sievietes un vīrieši ir atbildīgi par citu apgādājamo, izņemot bērnu, aprūpi un ka šī atbildība var ietekmēt viņu spēju pilnvērtīgi piedalīties ekonomiskajā un sociālajā dzīvē.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst, ka šāda aprūpe neproporcionāli kļūst par sieviešu pienākumiem un tādējādi rada šķēršļus sieviešu un vīriešu vienlīdzībai.
- (3) Parakstītājs apņemas cīnīties pret šo nevienlīdzību, kur nepieciešams:
  - Tiešā veidā vai ar citu pakalpojumu sniedzēju palīdzību kā vienu no savām prioritātēm nodrošinot un veicinot augstas kvalitātes, īstenojamu aprūpi apgādājamajiem;
  - Sniedzot atbalstu un nodrošinot iespējas tiem, kas pakļauti sociālajai izolācijai savu aprūpes pienākumu dēļ
  - Cīnoties pret stereotipiem, kas pieņem, ka apgādājamo aprūpe galvenokārt ir sieviešu pienākums.

18.pants – Sociālā iekļaušana

- (1) Parakstītājs atzīst, ka jebkurai ir tiesības uz aizsardzību pret nabadzību un sociālo izstumšanu, turklāt kopumā sievietes mēdz vairāk ciest no sociālas atstumtības, jo viņām mazākā mērā nekā vīriešiem pieejami resursi, preces, pakalpojumi un iespējas.
- (2) Parakstītājs tādēļ apņemas visu savu pakalpojumu un aktivitāšu ietvaros, kā arī strādājot ar sociālajiem partneriem, veikt pasākumus vispārējas saskaņotas pieejas ietvaros, lai:

- Tiem, kuri atrodas vai riskē nonākt sociālā atstumtībā vai nabadzībā, nodrošinātu efektīvu piekļuvi darba tirgum, mājoklim, apmācībām, izglītībai, kultūrai, informācijas un komunikāciju tehnoloģijām, sociālajai un medicīniskajai palīdzībai
- Atzītu sieviešu, kuras nonāk sociālā atstumtībā, īpašās vajadzības
- Veicinātu ieceļojušo sieviešu un vīriešu integrāciju, ņemot vērā viņu īpašās vajadzības.

19.pants – Dzīves apstākļi

- (1) Parakstītājs atzīst tiesības uz mājokli un apstiprina, ka pieeja labas kvalitātes mājoklim ir viena no nozīmīgākajām cilvēka vajadzībām, vitāli svarīga indivīda un viņa ģimenes labklājībai.
- (2) Atbalstītājs turklāt atzīst, ka sievietēm un vīriešiem saistībā ar mājokli bieži ir specifiskas un atšķirīgas vajadzības, kas būtu pilnībā jāņem vērā, tai skaitā fakti, ka:
  - (a) Vidēji sievietēm ir mazāki ienākumi un resursi nekā vīriešiem, tādēļ tām nepieciešams mājoklis, kuru tās var atļauties;
  - (b) Sievietes ir ģimenes galva lielākajā daļā viena vecāka ģimeņu, kurās attiecīgi ir nepieciešamība pēc sociālajiem mājokļiem;
  - (c) Bezpajumtnieku vidū visvairāk ir nestabilu vīriešu.
- (3) Parakstītājs tādēļ apņemas, kur nepieciešams:
  - (a) Nodrošināt vai veicināt visiem pieeju adekvāta izmēra un standarta mājoklim ar atbilstošu dzīves vidi un pieeju nozīmīgākajiem pakalpojumiem;
  - (b) Spert soļus, lai novērstu bezpajumtnieku problēmu, īpaši nodrošināt palīdzību bezpajumtniekiem, balstoties uz viņu nepieciešamību, nestabilitātes un nediskriminācijas kritērijiem;
  - (c) Savu pilnvaru ietvaros ietekmēt mājokļu cenu veidošanos, lai tā būtu pieejama tiem, kuriem nav pietiekamu finansiālo resursu.
- (4) Parakstītājs arī apņemas nodrošināt vai veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesīgas tiesības kļūt par sava mājokļa īrnieku, īpašnieku vai iegūt kāda cita veida īpašuma tiesības, kā arī šajā nolūkā izmantot savas pilnvaras vai ietekmi, lai nodrošinātu sievietēm vienlīdzīgas tiesības uz hipotēku un citām finansiālās palīdzības formām, kā arī kredītu mājokļa iegādei.

20.pants – Kultūra, sports un atpūta

- (1) Parakstītājs atzīst ikviena tiesības piedalīties kultūras dzīvē un baudīt mākslu.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst sporta nozīmi sabiedrības dzīvē un tiesības uz veselību nodrošināšanā kā noteikts Hartas 14.pantā. Parakstītājs arī atzīst, ka sievietēm un vīriešiem ir vienlīdzīgas tiesības pieejai kultūras, atpūtas un sporta aktivitātēm un iespējām.
- (3) Parakstītājs atzīst, ka sievietēm un vīriešiem var būt atšķirīga pieredze un intereses attiecībā uz kultūru, sportu un atpūtu, un tās var būt radušās dzimumu stereotipiskas attieksmes un rīcības rezultātā, tādēļ apņemas īstenot vai veicināt noteiktus pasākumus, tai skaitā:
  - Cik tas nepieciešams, nodrošināt sievietēm un vīriešiem, zēniem un meitenēm vienlīdzīgu pieeju sporta, atpūtas un kultūras iespējām un aktivitātēm
  - Iedrošināt sievietes un vīriešus, zēnus un meitenes vienlīdz aktīvi piedalīties sporta un kultūras aktivitātēs, tai skaitā tajās, kas tradicionāli tiek uzskatītas par pārsvarā "sieviešu" vai "vīriešu"
  - Iedrošināt māksliniekus, kultūras un sporta asociācijas veicināt kultūras un sporta aktivitātes, kas sagrauj stereotipiskus uzskatus par sievietēm un vīriešiem
  - Iedrošināt sabiedrisko bibliotēku pakalpojumu sniedzējus savās grāmatu un citu materiālu krātuvēs un reklāmas pasākumos sagraut dzimumu stereotipus.

21.pants – Drošība un aizsardzība

- (1) Parakstītājs atzīst katras sievietes un vīrieša tiesības uz personas drošību un pārvietošanās brīvību, kā arī atzīst, ka šīs tiesības nevar brīvi un vienlīdzīgi realizēt, ja sievietes un vīrieši ir nedroši vai neaizsargāti gan privātajā, gan sabiedriskajā sfērā, vai ja tie jūtas nedroši vai neaizsargāti.
- (2) Parakstītājs turklāt atzīst, ka sievietes un vīrieši daļēji dēļ atšķirīgiem pienākumiem vai dzīvesveida bieži saskaras ar atšķirīgām drošības un aizsardzības problēmām, kuras nepieciešams risināt.
- (3) Parakstītājs tādēļ apņemas:

- (a) No dzimumu perspektīvas analizēt statistikas datus par gadījumu (ieskaitot nopietnus noziegumus pret indivīdiem) skaitu un veidu, kas ietekmē sievietes un vīriešu drošību un aizsardzību, un, ja nepieciešams, novērtēt noziedzības draudus vai citu nedrošības avotu līmeni un raksturu;
- (b) Izstrādāt un ieviest stratēģijas, politiku un darbības, tai skaitā panākt īpašus vietējās vides stāvokļa uzlabojumus (piemēram, transporta pārsēšanās iespējas, automašīnu stāvvietas, ielu apgaismojums), lai sasniegtu sievietes un vīriešu reālu drošību un aizsardzību un censtos mazināt drošības un aizsardzības trūkumu.

22. pants – Uz dzimumu balstīta vardarbība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka uz dzimumu balstīta vardarbība, kas neproporcionāli ietekmē sievietes, ir cilvēka pamattiesību pārkāpšana un cilvēka cieņas, fiziskās un emocionālās integritātes aizskaršana.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka uz dzimumu balstīta vardarbības pamatā ir vainīgā puses ideja par viņa dzimuma pārkāpumu pār otru nevienlīdzīgas spēka attiecības kontekstā.
- (3) Parakstītājs tādēļ apņemas izstrādāt un stiprināt politiku un darbības, kas vērstas pret uz dzimumu balstītu vardarbību, tai skaitā:
  - Nodrošināt un palīdzēt realizēt īpašu atbalstu vardarbības upuriem
  - Sniegt sabiedrībai informāciju katrā no vairāk lietotajām valodām par attiecīgajā teritorijā pieejamo palīdzību
  - Nodrošināt, ka profesionālie darbinieki tiek apmācīti identificēt un atbalstīt upurus
  - Nodrošināt efektīvu koordināciju starp attiecīgajiem pakalpojumiem, tādiem kā policija, veselības un mājokļu koordinēšanas iestādes
  - Organizēt informatīvas kampaņas un izglītības programmas, kas mērķētas uz potenciālajiem un esošajiem upuriem un vainīgajiem.

23.pants – Cilvēku tirdzniecība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka cilvēku tirdzniecības noziegumi, kas neproporcionāli ietekmē sievietes un meitenes, ir cilvēka pamattiesību neievērošana un cilvēka cieņas un fiziskās un garīgās integritātes aizskaršana.

(2) Parakstītājs apņemas izstrādāt un stiprināt politiku un darbības, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tai skaitā, kur nepieciešams:

- Informēšanas kampaņas
- Apmācības programmas profesionālajiem darbiniekiem, kas atbildīgi par upuru apzināšanu un atbalstīšanu
- Pasākumi, kas mazinātu pieprasījumu
- Nepieciešamie pasākumi, lai palīdzētu upuriem, tai skaitā pieeja medicīniskajai aprūpei, piemērotam un drošam mājoklim un tulkojumiem.

PLĀNOŠANA UN ILGSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA

24.pants – Ilgspējīga attīstība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka plānojot un attīstot stratēģijas šīs jomas nākotnes attīstībai, pilnībā jāņem vērā ilgspējīgas attīstības princips, iekļaujot līdzsvarotu ekonomiskās, sociālās, vides un kultūras dimensiju integrāciju, un īpaši iekļaujot nepieciešamību veicināt un sasniegt sieviešu un vīriešu līdztiesību.
- (2) Parakstītājs tādēļ apņemas ņemt vērā sieviešu un vīriešu līdztiesības principu kā pamata dimensiju plānošanā, vai stratēģiju izstrādē, šīs teritorijas ilgspējīgai attīstībai.

25.pants – Pilsētas un vietējā plānošana

- (1) Parakstītājs atzīst telpiskās, transporta, ekonomiskās attīstības un zemes izmantošanas politikas un plānu nozīmi tādu apstākļu radīšanā, kuros lielākā mērā var tikt sasniegtas tiesības uz sieviešu un vīriešu vienlīdzību vietējās varas līmenī.
- (2) Parakstītājs apņemas nodrošināt, ka, izstrādājot, pieņemot un īstenojot šādu politiku un plānus
- Pilnībā tiks ņemta vērā nepieciešamība veicināt efektīvu vienlīdzību visos vietējās varas aspektos,
  - Pienācīgi tiek ņemtas vērā īpašās sieviešu un vīriešu vajadzības saistībā ar, piem., nodarbinātību, pieeju pakalpojumiem un kultūras dzīvei, izglītību un pienākumiem ģimenē, balstoties uz pašvaldību un citu avotu datiem, iekļaujot parakstītāja paša veikto dzimumu situācijas novērtējumu,

- Tiek atrasti augstas kvalitātes risinājumi, kuros tiek ņemtas sievietes un vīriešu īpašās vajadzības

26.pants – Mobilitāte un transports

- (1) Parakstītājs atzīst, ka mobilitāte un pieeja transporta līdzekļiem ir būtiski nosacījumi, lai sievietes un vīrieši būtu spējīgi realizēt lielu daļu savu tiesību, uzdevumu un aktivitāšu, ieskaitot pieeju darbam, izglītībai, kultūrai un nozīmīgiem pakalpojumiem. Tas arī atzīst, ka pašvaldības vai reģiona ilgtspēja un veiksmē lielā mērā ir atkarīga no efektīvas, augstas kvalitātes transporta infrastruktūras un publiskā transporta pakalpojumu attīstības.
- (2) Parakstītājs tālāk atzīst, ka praksē sievietēm un vīriešiem bieži ir atšķirīgas vajadzības, kā arī izmantošanas veidi, saistībā ar mobilitāti un transportu, kas balstītas uz tādiem faktoriem kā ienākumi, aprūpes pienākumi vai darba stundas, un tā rezultātā sievietes bieži veido lielāku daļu no sabiedriskā transporta izmantotājiem nekā vīrieši.
- (3) Parakstītājs tādēļ apņemas:
  - (a) ņemt vērā mobilitātes vajadzības un transporta izmantošanas veidus, kas raksturīgi attiecīgi sievietēm un vīriešiem, ieskaitot atšķirības pilsētas un lauku kopienās;
  - (b) nodrošināt, ka attiecīgajā atbildības teritorijā iedzīvotājiem pieejamie transporta pakalpojumi palīdz sasniegt sievietes un vīrieši īpašos, kā arī kopējos mērķus, un īstenot patiesu sievietes un vīriešu vienlīdzību vietējās varas līmenī.
- (4) Parakstītājs turklāt apņemas nodrošināt progresīvus sabiedriskā transporta pakalpojumu uzlabojumus savā teritorijā, ieskaitot jauktās transporta sistēmas sakarus, lai apmierinātu sievietes un vīriešu īpašās un kopējās vajadzības pēc regulāra, īstenojama, droša un pieejama transporta, un dotu ieguldījumu tā ilgtspējīgā attīstībā.

27.pants – Ekonomiskā attīstība

- (1) Parakstītājs atzīst, ka līdzsvarotas un ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības sasniegšana ir vitāli svarīgs nosacījums veiksmīgai pašvaldībai vai reģionam, un ka tā aktivitātes vai pakalpojumi šajā jomā var dot ievērojamu ieguldījumu sievietes un vīriešu līdztiesības uzlabošanā.
- (2) Parakstītājs atzīst nepieciešamību paaugstināt sievietes nodarbinātības līmeni un kvalitāti, un tālāk atzīst, ka sievietēm īpaši augsts ir ar ilgtermiņa bezdarbu un neaļgotu darbu saistītais nabadzības risks.

(3) Parakstītājs apņemas, saistībā ar savām aktivitātēm un pakalpojumiem ekonomiskās attīstības jomā, pilnībā ņemt vērā sieviešu un vīriešu vajadzības un intereses, un iespējas uzlabot vienlīdzību starp viņiem, un veikt šim nolūkam nepieciešamos pasākumus. Šādas darbības var ietvert:

- Atbalsts sievietēm uzņēmējām
- Nodrošināt, ka finansiālais un cita veida atbalsts uzņēmējdarbībai veicina dzimumu līdztiesību
- Iedrošināt sievietes stažieres apgūt prasmes un iegūt kvalifikācijas darbiem, kas tradicionāli tiek uzskatīti par „vīriešu” un otrādi
- Iedrošināt darba devējus pieņemt darbā sievietes mācekles un stažieres saistībā ar prasmēm, kvalifikāciju un amatiem, kas tradicionāli tiek uzskatīti par „vīriešu” un otrādi.

28.pants – Vide

- (1) Parakstītājs atzīst savu pienākumu strādāt, lai sasniegtu savas teritorijas augsta līmeņa vides aizsardzību un kvalitātes uzlabošanu, ieskaitot vietējo politiku attiecībā uz atkritumu savākšanu, trokšņiem, gaisa kvalitāti, bioloģisko daudzveidību un klimata izmaiņu ietekmi. Tas atzīst sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības gūt labumu no vides pakalpojumiem un politikas.
- (2) Parakstītājs atzīst, ka daudzās vietās sieviešu un vīriešu dzīves stils atšķiras, un sievietes un vīrieši var atšķirīgi izmantot vietējos pakalpojumus un sabiedrisko telpu, vai saskarties ar atšķirīgām vides problēmām.
- (3) Parakstītājs tādējādi apņemas, attīstot savu vides politiku un pakalpojumus, pilnībā un vienlīdzīgi ņemt vērā attiecīgi sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības un dzīves stilus, un solidaritātes starp paaudzēm principu.

REGULATORA LOMA

29.pants – Pašvaldība kā regulators

- (1) Parakstītājs, pildot uzdevumus un pilnvaras kā savā teritorijā notiekošās darbības regulators, atzīst nozīmīgo lomu, kādu efektīva regulēšana un spēlē vietējo iedzīvotāju drošības un labklājības nodrošināšanā, un ka saistītās regulētās aktivitātes sievietes un vīriešus var ietekmēt atšķirīgi.

- (2) Parakstītājs apņemas, veicot savu regulatora pienākumus, ņemt vērā sieviešu un vīriešu īpašās vajadzības, intereses, un apstākļus.

SADRAUDZĪBA UN STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

30.pants

- (1) Parakstītājs atzīst vietējo un reģionālo pašvaldību sadraudzības un Eiropas un starptautiskās sadarbības vērtību, satuvinot iedzīvotājus un veicinot savstarpēju mācīšanos un izpratni pāri valsts robežām.
- (2) Veicot aktivitātes sadarbības un Eiropas un starptautiskās sadarbības jomās, Parakstītājs apņemas:
- Pēc vienlīdzīgiem noteikumiem iesaistīt šajās aktivitātēs sievietes un vīriešus ar dažādu pagātņi
  - Izmanot sadraudzības kontaktus un Eiropas un starptautisko partnerību kā platformu pieredzes apmaiņai un savstarpējai mācīšanās spējai ar sieviešu un vīriešu līdztiesību saistītos jautājumos
  - Integrēt dzimumu līdztiesības dimensiju savās decentralizētajās sadarbības darbībās.